

TALOUS- JA TOIMINTA- SUUNNITELMA 2023 – 2025 Käyttötalous

Maaseutuhallinnon yhteislautakunta

Iisalmi, Lapinlahti, Sonkajärvi ja Vieremä

Elinvoima- ja konsernipalvelut -toimiala /

1950 Ylä-Savon maaseutupalvelut -vastuualue

Viranhaltijaluonnos 15.8.2023

1. Käyttötalous

Maaseutupalvelut -vastualue, Ylä-Savon maaseutuhallinnon yhteislautakunta

Tilivelvollinen: Maaseutujohtaja

Iisalmen kaupunki hoitaa Iisalmen kaupungin sekä Lapinlahden, Sonkajärven ja Vieremän kuntien muodostaman maaseutuhallinnon yhteistoiminta-alueen lain 210/2010 (Laki maaseutuhallinnon järjestämisestä kunnissa) ja kuntien välisen yhteistoimintasopimuksen mukaisesti.

Maaseutuhallinnon yhteislautakunta toimii sopimuskuntien maaseutuelinkeinoviranomaisena sekä yhteistoimintasopimuksen tehneiden kuntien välisenä yhteistoimintaelimenä sopimuksen mukaisissa asioissa.

Maaseutuelinkeinohallinnon lakisääteisiä tehtäviä ovat viljelijätukihallinto, riistaeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen valtion varoista, eläintenpitäjän rekisteröinti sekä hukka-kauran torjuntaan liittyvät tehtävät.

Viljelijätukia maksetaan noin 40 miljoonaa euroa, josta noin kolmasosa on EU:n maksuosuutta. Nämä summat eivät näy kaupungin talousarviossa. Ruokavirasto (toimii Suomen maksajavirastona) suorittaa maksut suoraan valtion tililtä yhteistoiminta-alueen myöntöpäätösten mukaisesti.

Iisalmen kaupunki on tehnyt Ruokaviraston kanssa maksajavirastosopimuksen. Sopimuksella on sovittu EU:n säädösten soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä maksajaviraston tehtävien siirtämisessä noudatettavien edellytysten täyttymisestä. Sopimuksessa on määritelty muun muassa tukihallinnon palvelutavoitteet. Sopimuksen liitteissä on kuvattu hallinto- ja valvontajärjestelmä, tehtävien eriyttäminen, tietoturvakäytännöt, tehtäväkuvaukset euromääräisine toimivaltarajoineen sekä esteellisyydet. Maksajaviraston delegeoituja tehtäviä hoitavana tahona yhteistoiminta-alueella on tietoturvaan liittyen käytössään johdon hyväksymät soveltamistapalausunnot. Niihin on kirjattu soveltuvilta osin käytännöt, kuinka ISO/IEC 27001:2022-standardiin perustuvia vaatimuksia noudatetaan.

Lautakunnalla ei ole toimivaltaa tukihallinnointiin. Viranhaltijoiden päätöksistä päätöksensaaaja voi hakea muutosta oikaisuvaatimuksella Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta.

Sama muutoksenhakumenettely koskee muitakin maaseutuelinkeinoviranomaisen tekemiä päätöksiä maaseutuhallinnon osalta.

Lautakunta edistää osaltaan maaseudun kehittämistä ja toimii asiantuntijatoimielimenä maaseutuelinkeinojen osalta, antaen muun muassa lausuntoja sopijakunnille kaavoitus- ja muista vastaavista hankkeista.

Henkilöstö (htv)

MAASEUTUHALLINNON YHTEISLAUTAKUNTA	Henkilöstö/htv	TP2022	TA2023	TA2024	TS2025	TS2026
Ylä-Savon maaseutupalvelut	Vakituiset	6	6	6	6	6
	Määräaikaiset	0,3	0,7	0,3	0,3	0,3
MAASEUTUHALLINNON YHTEISLAUTAKUNTA	YHTEENSÄ	6,3	6,7	6,3	6,3	6,3

Henkilöstö toimii jokaisessa sopijakunnassa sijaitsevassa maaseututoimistossa. Toimistoissa on kokoaikainen palvelu kahtena päivänä viikossa. Muina aikoina palvelua on tarjolla ajanvarauksella.

Palvelusihteerin eläköityessä 2021 jätettiin virka täyttämättä. Tämä ja toinen, nyt täytettynä oleva palvelusihteerin virka, on tarkoitus lakkauttaa. Sen sijaan perustettaisiin uusi maaseutu-asiamiehen virka. Henkilöstö koostuisi siten maaseutujohtajasta, neljästä maaseutuasiamiestä ja palvelusihteeristä. Kesäajan harjoittelijatyövoimalla varmistetaan kevään tukihakemusten käsittely lomakaudella maksatusvalmiiksi syksyille.

Peltotukihaussa on siirrytty täysin sähköiseen hakuun. Tukioikeusjärjestelmä on lakannut vuoden 2023 alusta. Palvelusihteerin tehtäväkuvaan kuuluvat tallennus- ja postitustyö on vähentynyt oleellisesti. Vastaavasti uuden rahoituskauden tukijärjestelmän toimeenpanossa on tullut lisää asiantuntijatyötä, joka kuuluu maaseutuasiamiesten tehtäväkuvaan. Hallinnolliset tarkastukset ovat lisääntyneet ja uutena on tullut kuvatulkintojen tekeminen peruslohkojen maataloustoiminnasta satelliittiseurannassa.

Maaseututoimen henkilöstön ammattitaitoa ylläpidetään ja kehitetään hallinnonalan omilla koulutuksilla. Henkilöstön työhyvinvoinnissa kiinnitetään huomiota avoimuuteen, yhteisiin tavoitteisiin sitoutumiseen, kannustetaan oman hyvinvoinnin ylläpitoon, kiinnitetään huomiota työpisteiden ergonomiaan sekä pidetään ajan tasalla tehtäväkuvaukset ja tehtävien jaot.

Strategiset tavoitteet

Valtuustoon nähden sitovana strategisena tavoitteena on Maksajavirastosopimuksen palvelutavoitteiden täytyminen 100 prosenttisesti.

Maaseutuhallinnon yhteislautakunta hyväksyy lautakuntaan nähden sitovat tai ohjeelliset tavoitteet käyttösuunnitelmassa.

Talous

Budjettivuosi	2024	15.8.2023
Vastuualue	1950 Ylä-Savon maaseutupalvelut	
	(Mukana sisäiset ja vyörytyserämenot)	
Luvut tuhansia euroa		

Tuloslaskelma	TP 2022	TA+MUUT. 2023	TOT 6/2023	LTK 2023	SV 2025	SV 2026
MYYNTITUOTOT	300	340	170	335		
MAKSUTUOTOT	5	3	2	3		
TOIMINTATUOTOT	305	343	172	338	351	358
PALKAT JA PALKKIOT	-234	-260	-130	-277		
ELÄKEKULUT	-45	-54	-29	-46		
MUUT HENKILÖSIVUKULUT	-9	-10	-6	-11		
HENKILÖSIVUKULUT	-54	-64	-35	-57		
HENKILÖSTÖKULUT	-288	-324	-165	-334		
PALVELUJEN OSTOT	-37	-40	-19	-48		
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-9	-5	-3	-5		
AVUSTUKSET	-21	-25	-4	-5		
MUUT TOIMINTAKULUT	-39	-49	-25	-50		
TOIMINTAKULUT	-394	-443	-216	-442	-460	-469
TOIMINTAKATE	-89	-101	-44	-104	-109	-111
VYÖRYTYSERÄT	-14	-12	-6	-14	-15	-15
YLI-/ALIJÄÄMÄ (SIS. LASK.)	-103	-113	-50	-118	-124	-126

Palkkakustannusten nousuna on huomioitu 1,8 %. Kokonaisuutena virkamuutoksineen henkilöstökulujen kasvuksi arvioidaan 3 %. Muut toimintakulut kasvavat 2 %, palvelujen ostoon osoitetaan enemmän, koska kehittämistoimissa varaudutaan asiantuntijapalvelujen ostoon.

Kuntien kehittämismääräraha on tarkoitus pienentää 30 000 eurosta 15 000 euroon. Suoraan yksittäisille maatilayrityksille maksettavista kehittämis- ja kannustustuista luovuttaisiin. Niiden kysyntä on ollut viime vuosina vähäistä. EU:n maaseuturahastosta rahoitettava neuvonta on korvannut sen lähes täysin. Sitä kautta yksittäinen maatilayritys voi saada neuvonta-

tukea rahoituskaudella 2023-2027 yhteensä enintään 10 000 euroa. Kuntien myöntämä investointiin kohdentuva tuki vähentää vastaavalla summalla ELY:n maksamaa jo myönnettyä investointiavustusta. Lisäksi tuki tulisi maksaa De Minimis- eli vähämerkityksisenä tukena, joka lisäsi tuen myöntämisen hallinnollista työtä huomattavasti. EY:n valtioneuvoston päätösten soveltaminen kuntasektorilla voi asettaa myönnettyt tuet kyseenalaisiksi.

Taloussuunnitelma 2025 - 2026

Taloussuunnitelmassa on huomioitu palkkojen sopimuskorotukset. Muutoksia toimintaa ei ole suunnitteilla.

Riskit

Strategisena riskinä on, ettei toiminta täytä maksajavirastosopimuksen vaatimuksia ja palvelutavoitteita.

Tähän on varauduttu seurantamenetelmien jatkuvalla kehittämisellä. Lisäksi henkilöstön koulutuksella ja sen riittävä määrällä sekä ajantasaisilla tehtäväkuvilla varmistetaan velvoitteiden täytyminen.

Toimintasuunnitelma

Maaseutuelinkeinohallinto hoidetaan yrittäjälähtöisesti. Ylä-Savon maaseutupalvelut ovat keskeisessä asemassa maatalousyrittäjien ja hallinnon kohdatessa. Hallinnon tärkein tehtävä on maatalousyrittäjien kannattavan toiminnan tukeminen. Samaa päämäärää tukee palvelutoiminta, jolla muun muassa autetaan yrittäjiä peltojen välittämisessä tarvitseville tiedottamalla. Yhteistoiminta-alueen maitotilayrittäjät tuottavat maitoa 105 miljoonaa litraa. Kannattava ja kasvava maatalousyrittäjäisyys sekä siihen liittyvä kuljetus, jalostus-, rakennus- ja palvelutoiminta ovat seutukunnalle elintärkeä asia.

Maatalousyrittäjien määrä vähenee normaalin rakennekehityksen vuoksi 1,5-2 % vuosittain. Entistä harvemmillä maatilalla löytyy maatalousyrittäjien toiminnan jatkaja. Kehittämistoimenpitein tuetaan kannattavan maatalousyrittäjien toiminnan jatkumista.

Luopuvien maatilojen pellot siirtyvät jatkaville maatalousyrityksille, yleensä vuokrauksella. Kannattavuuteen ovat yrittäjät hakeneet ratkaisua tehostamalla tuotanto entisestään. Maitotilojen uusien navettainvestointien toteutuminen on vähäistä maitotuotteiden kysynnän vähetessä. Investoinnit kohdentuvat toiminnan tehostamiseen nykyisissä tuotantorakennuksissa, eläinten hyvinvoinnin parantamiseen sekä erilaisiin uusiutuvan energian ratkaisuihin.

Maaseudun kehittämistehtävissä yhteistyö eri toimijoiden kanssa on tärkeää. Ylä-Savon maaseutupalvelujen tärkein rooli on toimia hanketoimijoiden tukijana, osallistua asiantuntijana sekä toimia tiedottajana maatilayrityksille. Kehittämishankkeiden toimijoina ovat yleisimmin Savonia Ammattikorkeakoulu ja MTK Pohjois-Savo. Kannattavan yritystoiminnan kannalta pitkän tähtäimen kehittämistoimina tärkeimpinä ovat maatalousyritysten yhteistoiminta, kuten yhteisytykset ja tilusjärjestelyt. Vaihtoehtoisia tapoja maatalousyritysten omistajanvaihdoksiin kannustetaan ottamaan käyttöön hanketoimijoiden kanssa.

Työvoiman saatavuus tulee myös varmistaa. Erilaisiin häiriötilanteisiin sekä poikkeusoloihin varautuminen on työvoima-asiassa ja yleisemminkin toiminnan turvaamisessa tärkeää.

Maatalousyritysten kehittämistoimenpiteisiin varataan 15 000 euroa, käyttöperusteista päätää maaseutuhallinnon yhteislautakunta.

Kuntien välin kustannusten jako

Jakolaskelman perusteet:

Kuntien yhteistoimintasopimuksen mukaan kuntakohtaisena laskutusperusteena käytetään talousarvion valmisteluajankohtaa edeltävän vuoden lukuja tilamäärästä, peruslohkojen määrästä, peltoalasta, maksettujen tukien määrästä ja hakemusten määrästä. Tiedot saadaan maaseutuhallinnon tietojärjestelmästä. Luvuista lasketaan keskimääräinen prosenttiosuus, jossa jokaisen edellä mainittu osatekijän osuus on 1/5. Muutoksia kuntaosuuksissa ei käytännössä ole.

Kustannusten jako, kuntaosuudet													
Kunta	Tilat 2022		Lohkot 2022		Peltoa 2022		Maksettu 2022		Hakemukset 2022		Kuntaosuus		
	kpl	%	kpl	%	ha	%	euroa	%	kpl	%	2024	2023	Muutos
Iisalmi	270	27,86	5 015	26,26	12 088	25,97	10 405 738	24,22	1 400	26,07	26,08	25,79	1,1
Lapinlahti	313	32,30	5 830	30,52	14 782	31,75	13 606 985	31,67	1 750	32,59	31,77	31,87	-0,3
Sonkajärvi	159	16,41	3 858	20,20	8 319	17,87	8 138 234	18,94	890	16,57	18,00	18,19	-1,1
Vieremä	227	23,43	4 397	23,02	11 363	24,41	10 814 270	25,17	1 330	24,77	24,16	24,14	0,1
Yhteensä	969	100	19 100	100	46 552	100	42 965 227	100	5 370	100	100	100	0

Kustannusten jako:

Tilamäärän vähetessä kustannukset maatilaa kohden kasvavat. Maatalouden tuotantovolyymi kuitenkin säilyy tehokkuuden ja tilakoon kasvaessa, joten tuotannon määrän verrattessa hallinnon kustannukset eivät reaalisesti käytännössä kasva.

Kustannusten jako, jaettavat kulut (1 000 euroa):		-453 (= kokonaiskuluista on vähennetty muut tuotot ja maksut)	
	%-osuus	Osuus € 2023	
Iisalmi	26,07	-118	Iisalmen osuus talousarvion nettokohtassa
Lapinlahti	31,77	-144	Laskutettava yhteistoimintakorvaus
Sonkajärvi	18,00	-82	Laskutettava yhteistoimintakorvaus
Vieremä	24,16	-109	Laskutettava yhteistoimintakorvaus
	100,00	-453	Laskutettavat yhteensä -335
	Hallinto	Kehittäminen	Yhteensä
Kulut tuhatta euroa	-441	-15	-456
Tilamäärä 2024 (enn. -2 %)			880
Kulut euroa per maatilayritys	-501	-17	-518